

La llibertat moderna, una il·lusió?

Dv, 16/09/2011 per Teresa Forcades...

[Un Manament Nou](#)

A més dels cinc autors clàssics Basili de Cesarea, Gregori de Nazianz, Agustí d'Hipona, Ricard de Sant Víctor i Tomàs d'Aquino, que he comentat, el meu treball inclou també un comentari detallat de l'estudi trinitari de Karl Rahner a *Mysterium Salutis* per la gran influència que aquest estudi ha tingut en la teologia trinitària recent i per la rellevança que té encara avui per al nostre tema la seva crítica a l'ús analògic del terme 'persona'.

El mètode que he emprat ha estat la lectura exhaustiva de les fonts a la recerca d'una comprensió de les seves metàfores truncals. La discussió explícita de la bibliografia secundària s'ha reservat per a les notes a peu de pàgina (que en aquest bloc en prescindim) per tal d'afavorir una lectura minuciosa i atenta de les coordenades internes del propi text que cerca no només de percebre'n els fonaments i les línies de força, sinó també i molt particularment les discontinuïtats, els llocs on el text sembla que s'esquinci o es faci farragós o fins i tot inconsistent. Al si d'aquestes tensions no-resoltes que no estan motivades per l'encontre del món del text amb el nostre món sinó que són pròpies i interiors a ell, el text vacil·la i sembla que l'autor ens vulgui passar el relleu, esgotat després d'una cursa que ens ha deixat bocabadats pel seu abast o per la seva bellesa.

L'ordre metodològic seguit ha estat el següent: 1. en una primera lectura he cercat d'ignorar els referents aliens a l'univers de l'autor per tal de familiaritzar-me màximament amb el seu món conceptual; 2. en un segon moment, la comparació amb algun dels altres autors estudiats m'ha servit per mostrar l'evolució històrica d'un concepte o la recurrència d'una mateixa dificultat conceptual sota formes diverses; 3. a continuació, mitjançant l'estudi de la recepció del text en la tradició teològica he cercat d'identificar els elements de la seva interpretació al llarg dels segles que fossin més rellevants per al meu estudi; en paraules del Dr. Josep M Rovira Belloso, que ha estat el meu director de tesi, podem afirmar que 'la interpretació diacrònica d'un text és com la seva vida intel·lectual, ja que convé no oblidar que tant el text com la teologia subsegüent estan situats en un context de referència que és la fe de la comunitat, mantinguda com un eco de la revelació; cal procurar mantenir sempre davant dels ulls interiors aquesta referència que va de la revelació a l'expressió de la fe comuna i que té el seu valor hermenèutic'; 4. finalment, he cercat de fer explícit el diàleg que s'ha establert entre el text clàssic i les meves preguntes de fons: què és 'ser persona' avui? com podem parlar de 'la llibertat' avui?

El respecte per l'originalitat pròpia del desenvolupament teològic de cada autor i la lectura atenta dels seus escrits, m'han permès identificar tres nocions indissociables de les nocions de 'persona' i 'llibertat', sense les quals no és possible situar aquestes darreres en el seu context pròpiament teològic ni copsar-ne el sentit antropològic més profund. Aquestes tres nocions truncals són: la noció de 'comunió' tal com la desenvolupa Basili de Cesarea, la noció de 'relació' tal com l'entén Gregori de Nazianz i la noció d' 'acció intradivina' tal com la concep Agustí d'Hipona. La de Basili de Cesarea és la que desenvoluparé en els següents articles en aquest bloc.

A diferència d'aquests tres autors patristics, els dos autors escolàstics estudiats, Ricard de Sant Víctor i Tomàs d'Aquino, ens ofereixen definicions explícites del que segons ells significa en Déu el terme 'persona', a saber: 'existència incomunicable' en el cas de Ricard; 'relació subsistent' en el cas de Tomàs. Totes aquestes nocions ens serviran en les pàgines que segueixen per entrar en diàleg amb les preguntes sobre la llibertat pròpies del nostre moment cultural: ¿És la llibertat personal - tal com afirma l'ideal modern - la que confereix a cadascú de nosaltres la seva dignitat individual inalienable, o bé cal reconèixer - amb els postmoderns de la mort del subjecte o amb els entusiastes dels restauracionismes religiosos del color que sigui - que la flamant llibertat moderna era tan sols una vana, buida, inútil i probablement fins i tot perniciosa *il·lusió*?

(Extret de Ser persona, avui: estudi del concepte de 'persona' en la teologia trinitària clàssica i de la seva relació amb la noció moderna de llibertat. Teresa Forcades i Vila. Publicacions de l'Abadia de Montserrat).